Ֆինանսականհամակարգև Ֆինանսական միջնորդներ

ФИНЕДУ

საქართველოს ეროვნული ბანკი
National Bank of Georgia

BTU BUSINESS & TECHNOLOGY UNIVERSITY

საქართველოს პრეზიდენტის სარეზერვო ფონდი

մարտ **2024**

Ֆինանսականհամակարգ

Ֆինանսականհամակարգըայնհամակարգն է, որինպատակնէֆինանսականռեսուրսների կամ փողի տեղափոխումը խնայողություններ կատարողներից վարկառուներին՝ համակարգում ներառվածֆինանսական հաստատությունների միջոցով: Ֆինանսականհաստատություններնիրենցի երթինառաջարկումենմիշարքֆինանսակա նծառայություններֆիզիկական անձանց, մասնավորընկերություններինևպետական կազմակերպություններին: Ինչու՞էկարևորֆինանսականհամակարգը: Պատկերացրեք՝միկողմիցկան մարդիկ, ովքերունենխնայողություններևցանկանում ենոչմիայնապահովպահելայդ գումարը, այլ նաև օգտագործելայնինչ-որ բիզնես գաղափարի և նախաձեռնության համար, մյուս կողմից՝ կան մարդիկ, ովքեր ունեն բիզնես գաղափարներ և նախաձեռնություններ, բայցդրանցիրականացմանհամարֆինանս ականկապիտալ, այսինքն՝փողէհարկավոր: Ֆինանսական համակարգը կապում է հենց այս կողմերին՝ նրանց, ովքեր ունեն կապիտալ և նրանց, ովքեր կապիտալի կարիք ունեն, որը հնարավորություն էընձեռնում իրականացնելնորնախագծեր, ստեղծելավելիշատապրանքներևծառայու թյուններ, հետևաբար՝զարգացնելտնտեսությունը:

Այս գրքույկում մենք համառոտ կքննարկենք Վրաստանում ամենատարածված ֆինանսական հաստատությունները: Սկսենքֆինանսականհամակարգիամենա հայտնիխաղացողներից՝բանկերից:

Ժամանակակիցաշխարհումկյանքըառան ցբանկերիգրեթեանհնարէպատկերացնել: ԲանկայինսեկտորըՎրաստանիտնտեսու թյանկարևորմասնէներկայացնում:

ՎրաստանիԱզգայինբանկ

ՎրաստանիԱզգայինբանկըՎրաստանիԿ ենտրոնականբանկնէ, ևնրագործունեությանկարևորագույննպա տակներիցէգներիկայունությանապահովո ւմը, ինչընշանակումէերկրում՝գների ընդհանուր մակարդակի բարձրացման, այսինքն՝ գնաճի չափավոր և կանխորոշված մակարդակի պահպանում:

ՎրաստանիԱզգայինբանկիհիմնականֆո ւնկցիաներիցմեկըերկրումֆինանսականկ այունությանխթանումնէ:

Այդնպատակովայնվերահսկումէֆինանս ականոլորտը՝նպատակունենալովապահ ովելդրակայունությունը, թափանցիկությունը, անխափանևանվտանգգործունեությունը: Սահիրեթիննախապայմանէսպառողներ ինևներդրողներիհիրավունքներիևշահերիպ աշտպանությանհամար:Այսամենապահ ովելուհամարԱզգայինբանկըորոշակիօրե նսդրականպահանջներէդնումֆինանսակ անոլորտի,

այդթվում՝առևտրայինբանկերիևվարկայի
ն կազմակերպություններիհանդեպ,
որոնցխախտմանհամարԱզգայինբանկը
արողէպատժամիջոցներկիրառել:

ՎրաստանիԱզգայինբանկըպատասխան
ատուէնաևերկրումվճարայինհամակարգե
րիևարժեթղթերիշուկաներիարդյունավետ
ևանխափանգործունեությանապահովմա
նհամար:Արժեթղթերիմասինլրացուցիչտե
ղեկություններիհամարտե՛ս«Արժեթղթերը
և ֆոնդայինբորսան» գրքույկը:

Բացիայդ,
Ազգայինբանկըհատուկմիջոցառումներ է
ձեռնարկում, որոնք ուղղվածենկանխելու՝
ֆինանսական համակարգի
օգտագործումը ահաբեկչության
ֆինանսավորման և ապօրինի
եկամուտների օրինականացման
նպատակով:

Ապօրինիեկամուտըօրինականացնելընշ
անակումէօրինականտեսքտալապօրինիկ
երպով ձեռք բերվածեկամուտին
(օրինակ՝կաշառքով անշարժ գույք գնելը),
ինչպես նաև թաքցնելը նման
գույքիիրականծագումը,
սեփականատիրոջըկամտիրոջը,
ինչըհանցավորարարքէ: Սպառողների
իրավունքների արդյունավետ
պաշտպանության համար ,
համապատասխան կարգավորումների
զուգահեռկիրառմամբ, Ազգային բանկը
ակտիվ աշխատում է բնակչության
ֆինանսական կրթության մակարդակի
բարձրացման ուղղությամբ: Հենց
ֆինանսական կրթությունն է, որ
օգնումէմարդկանցլինել
տեղեկացվածևպատասխանատուսպառո
ղների, ովքերգիտեն,
թեինչպեսպաշտպանելիրենցիրավունքնե
ը

կայացնելխելամիտ
որոշումներևբարելավելիրենցֆինանսակ
անբարեկեցությունը:
Հարկ է նշել, որ Ազգային բանկը
լիազորված է բանկայինծառայություններ
մատուցել ինչպես Վրաստանին, այնպես
էլ այլ երկրների ներկայացուցիչներին, այլ
Կենտրոնական բանկերին և
ֆինանսականմիջնորդներին, ինչպես
նաև՝ միջազգային
կազմակերպություններին: Բացի այդ,
միայնայն իրավունք ունի իրականացնել
փողի էմիսիա, այսինքն՝ թողարկել
վրացական լարի՝ թղթադրամներ և
մետաղադրամներ:
Եվ ի վերջո, Ազգային բանկը
հայտարարում է լարիիպաշտոնական
փոխարժեքը այլ արժույթների
նկատմամբ, օրինակ՝ ԱՄՆ դոլարի,
եվրոյիև այլն:

Փողիևարժույթիմասինլրացուցիչտեղե
կություններիհամարտե՛ս
«Փողևարժույթ» գրքույկը:

Առևտրայինբանկեր

Առևտրայինբանկերըհաճախորդների
ն առաջարկում են մի շարք
ֆինանսական ծառայություններ՝
բանկում կարող եք
բացելևկառավարելբանկայինհաշիվ,
գումարխնայելավանդիվրա,
փոխառություն
վերցնել (վարկ) բիզնես սկսելու և
ընդլայնելու , տունգնելու,
ուսումըֆինանսավորելու համար կամ
այլ
նպատակներով, գումարուղարկել
Վրաստանկամարտասահման,
վճարման (պլաստիկ) քարտերձեռք
բերելևայլն:

Բանկըհանդեսէգալիսորպեսմիջնորդխնա
յողներիևվարկառուներիմիջև: Այլ կերպ
ասած՝բանկերըավանդներենվերցնում,
որոնցդիմացխնայողներինտոկոսներենվճ
արում:Դրանիցհետոբանկերըներգրավա
ծմիջոցներըտրամադրումենվարկիտեսքո
վ,
որիդիմացվարկառուներիցտոկոսներենս
տանում:

Բանկիշահույթիկարևորմասնէկազմումնե
րգրավվածևտրամադրվածմիջոցներիտո
կոսադրույքներիտարբերությունը:

Բանկայինգործունեությունը,
ինչպեսբիզնեսի մյուս ձևերը, ուղղված է
շահույթ ստանալուն:

Այնուամենայնիվ,
կարևորկարգավորումներենկիրառվումա
ռևտրայինբանկերինկատմամբ,
որոնքնպաստումենդրանցանվտանգգործ
ունեությանը:

Ինչպեսարդեննշվեց,
բացիավանդներիտեղաբաշխումիցևվար
կերից,
առևտրայինբանկերըառաջարկումեննաև
հետևյալծառայությունները.

Դրամականփոխանցումներաշխարհիցա
նկացածկետ
Կոմունալևայլծառայություններիվճարումի
նչպեսբանկիմասնաճյուղում,
այնպեսէլհեռավար՝ինտերնետ-
բանկինգիմիջոցով:
Վճարայինքարտերիտրամադրում,
որոնցօգնությամբհնարավորէվճարումներ
կատարելխանութներում/սերվիսային
կետերում, սրճարաններում,
կինոթատրոններում,
տրանսպորտումևայլն), համացանցի
միջոցով,

ինչպեսնաևօրվացանկացածժամինբանկ
ոմատներիմիջոցովգումարկանխիկացնել
:
Արժույթիփոխարկում.
Եվայլն
Միկրոֆինանսականկազմակերպությունն
եր Բացիբանկերից,
երկրումկանբազմատեսակֆինանսական
կազմակերպություններ:Հաշվիառնելովոլ
որտիմեծությունը,
նախխոսենքմիկրոֆինանսականկազմակ
երպություններիմասին:

Միկրոֆինանսականկազմակերպությունը
ֆինանսականկազմակերպությունէ, որը,
ինչպեսբանկը,
վարկերէտրամադրումանհատներինևը
երությունններինևնրանցառաջարկումտար
բերծառայություններ,
ինչպիսիքենարժույթիփոխարկումըևդրամ
ականփոխանցումները:
Սակայնմիկրոֆինանսականկազմակերպ
ությունիրավունքչունիավանդներընդունե
լև

Հարկէնշել,
որբանկերըկարողենմիջոցներներգրավել
նաևայլֆինանսականհաստատություններ
իցվարկերվերցնելով:

Ապահովագրական Ընկերություններ

Ապահովագրությունը ֆինանսական գործիք է,

որն օգնում է նվազեցնել կամ խուսափել կրած ծկորուստներից, երբ առաջանում են հնարավոր ռիսկեր: Ապահովագրական ընկերությունները ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց ապահովագրումն այն ռիսկերից, որոնց առջև նրանք կարող են հայտնվել հետագայում, ինչի դիմաց ապահովագրված անձինք ապահովագրական ընկերությանը վճարում են դրամական վճար, որը կոչվում է ապահովագրավճար:

Ապահովագրական դեպքի առաջացման դեպքում, այսինքն՝ նախապես սահմանված ռիսկերի իրականացման դեպքում, ապահովագրական ընկերությունը կփոխհատուցի ապահովագրված անձանց ամբողջությամբ կամ մասնակի՝ նախապես համաձայնեցված սահմանաչափի սահմաններում :Հետևաբար, ապահովագրությունը շատ օգտակար և գործնական միջոց է ֆինանսական կայունության և հանգստության հասնելու համար, և ապահովագրական ընկերությունները կարևոր դերեր են խաղում այս հարցում:

Կան ապահովագրության տարբեր տեսակներ՝ անձնական ապահովագրություն, (օրինակ՝ առողջություն, ճանապարհորդություն), գույքի (օրինակ՝ ավտոմեքենա, տուն, բիզնես) և պատասխանատվության ապահովագրություն

(օրինակ՝ ավտոմեքենայի սեփականատիրոջ պատասխանատվությունը): Ապահովագրության ձևերի և ապահովագրական ընկերությունների գործունեության մասին լրացուցիչ տեղեկությունների համար տե՛ս «Ապահովագրություն» գրքույկը:

Վրաստանի ապահովագրական ոլորտի ֆինանսական կայունությունն ապահովելուն պատակով ապահովագրական ընկերությունների գործունեությունը վերահսկվում է Ապահով ագրության պետական վերահսկողության ծառայության կողմից:

Լիզինգային ընկերություններ

Լիզինգային ընկերությունը ֆինանսական հաստատություն է, որն օգնում է ձեռնարկություններին ֆինանսավորում ստանալ: Սակայն, իտարբերությունբանկի, լիզինգային ընկերությունը վարկ չի տալ իսբիզնեսին փողի տեսքով: Փոխարենը, նա գնում է ակտիվ, այսինքն՝ ապրանք/սարքավորում, որը բիզնեսին անհրաժեշտ է զարգացման համար: Այդպիսի ակտիվ կարող է լինել, օրինակ՝ տրանսպորտային միջոցը, բժշկական և այլ սարքավորումները, շինությունները, սարքերը և այլն: Այդ ակտիվը փոխանցում է բիզնեսին իրեն անհրաժեշտ ժամկետով:

Այդ ընթացքում բիզնեսն օգտագործում է իրենց փոխանցված սարքավորումները, ստանում է կամ ուտելդրադիմացորոշակի գումար է վճարում լիզինգային ընկերությանը: Վարձակալության ժամկետը, տոկոսադրույքը և պայմանները գրված են 2Լիզինգի ցկարողենօգտվելնաև ֆիզիկական անանձինք:

պայմանագրում, որըստորագրվում է լիզինգայինընկերությանևբիզնեսի կողմից: Պայմանագրի ժամկետի ավարտից հետո բիզնեսին փոխանցված սարքավորումները կփոխանցվեն բիզնեսին որպեսսեփականությունկամկվերադարձվ ենլիզինգայինընկերությանը:

Լիզինգիևվարկիմիջևընտրությունկատարելիսհաճախորդըպետքէհաշվիառնիերկու առաջարկներիամբողջականծախսերը, ինչպես նաև պետք է ուսումնասիրի հաշվի առնիբոլորպայմանները, ինչպիսիքեն՝տոկոսադրույքը, մարմանժամանակացույցը, ժամկետըևայլն:

Ֆոնդայինբորսա
Ֆոնդայինբորսանֆինանսականհաստատություն է, որըխթանումէարժեթղթերովառևտուրըսահմանվածկանոններինհամապատասխան: Ֆոնդայինբորսանմիջնորդ կազմակերպություն է և կապում է արժեթղթերի գնորդներին և վաճառողներինևնրանցտրամադրումբոլոր ծառայությունները, որոնքհեշտացնումենգործարքիկնքումը:

Արժեթղթերիգնորդիստացածշահույթըկախված էէմիտենտի (այսինքն՝արժեթղթիթողարկողի) շահութաբերությունիցևայդռիսկերը իր վրա կրում է ներդրողը, այսինքն՝ արժեթղթի գնորդը: Անհատները, ովքեր զբաղվում են արժեթղերի գնմամբ և վաճառմամբբ, , բրոքերներն են կամդիլերները:

Բրոքերներըհիմնականումաշխատումենհաճախորդներիհանձնարարությամբ և կենտրոնացածենգործատուիշահույթի ավելացմանվրա: Իսկդիլերները

օրինակ՝բանկերըևներդրումայինընկերությունները, շուկայումառևտուրենանումսեփականմիջոցներովև կրում են դրանցհետկապվածռիսկերը: Բրոքերներըևդիլերներըքաջատեղյակեն արժեթղթերիշուկայինրբություններինևարագորոշումներենկայացնումառքուվաճառքիվերաբերյալ:

Տնտեսությանզարգացմանգործումկարևոր դերունիֆոնդայինբորսայիպատշաճգործունեությունը:Վրաստանում նույնպես այդ ոլորտի զարգացումը առաջնահերթություններից է համարվում: Վրաստանում ներկայումսգործումէերկուլիցենզավորվածֆոնդայինբորսա՝ՎրաստանիֆոնդայինբորսաևԹբիլիսիիֆոնդայինբորսան, թեևայսփուլումգործումէմիայնՎրաստանի ֆոնդայինբորսան:

Արժեթղթերիևֆոնդայինբորսայիմասինլրացուցիչտեղեկություններիհամարտե՛ս«Արժեթղթեր և ֆոնդայինբորսա» գրքույկը:

Բացիվերընշվածկազմակերպությունների՝ շուկայումհանդիպումենտարադրամիփոխանակմանկետեր (հաճախորդներինարտարժույթիփոխարկումառաջարկողընկերություններ), վարկատուներ,

վճարայինծառայություններմատուցողներ (Ազգայինբանկիկողմիցգրանցվածկազմ ակերպություններ, որոնքառաջարկումենտարբերվճարային ծառայություններհաճախորդներին, օրինակ՝դրամականփոխանցումներևայլն) ևայլտեսակիհաստատություններ, որոնքհաճախորդներինառաջարկումենայ սկամայն ֆինանսականծառայություն:

Նախքանորևէորոշումկայացնելը, ներառյալ՝ֆինանսական հաստատության ընտրությունը դուք պետք է ուշադրությամբ դիտարկեք ձեր ֆինանսական հնարավորությունները, հնարավորինսշատտեղեկատվությունգտ նեքայնկազմակերպությանմասին, որիհետնախատեսումեքհամագործակցել , պարզեքգործարքի պայմանները, , ուշադիրկարդաք ձեր

կողմիցստորագրվողպայմանագիրընստ անաք ձեզ հետաքրքրողհարցերի պատասխանները:

Իրազեկված լինելը խելամիտորոշումներկայա ցնելունախապայմանէ: